

Kommunrevisorerna granskar

UMEÅ KOMMUN
BRAND- OCH RÄDDNINGSNÄMNDEN

Grundläggande granskning 2024

1. Inledning och bakgrund

Revisorerna är kommunfullmäktiges organ för kontroll och ansvarsprövning av styrelser och nämnder. Revisionens arbete ska även ses som ett stöd till nämnderna och styrelsen. Revisorerna ska enligt kommunallagen årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionssed.

Revisorerna har till uppgift att pröva om:

- Verksamheten sköts på ett ändamålsenligt, och från ekonomisk synvinkel, tillfredsställande sätt
- Räkenenskaperna är rättvisande
- Den interna kontrollen är tillräcklig

Den grundläggande granskningen utgör en viktig del av revisionens årliga granskning och omfattar en översiktlig granskning av måloppfyllelse samt styrning och intern kontroll.

Den grundläggande granskningen baseras på revisorernas riskanalys och omfattar samtliga nämnder och styrelser. Den grundläggande granskningen ger också underlag att under året uppdatera riskanalysen. Enligt god revisionssed i kommunal verksamhet ska den grundläggande granskningen ha en sådan omfattning att den ger en grund för bedömningar i revisionsberättelsen.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens översiktliga syfte är att bedöma om nämnden har en tillräcklig struktur för styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten. De bedömningar som avlämnas ska utgöra en grund för säkerställande att nämnden lever upp till de mål och beslut som fullmäktige fastställt.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med det grunduppdrag, mål och eventuella tilläggsuppdrag som fullmäktige bestämt?
- Har nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt?
- Arbetar nämnden strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?

1.2 Avgränsning

Granskningen avser brand- och räddningsnämnden och är avgränsad till verksamhetsåret 2024. Granskning och bedömning utgår ifrån väsentliga styr- och uppföljningsdokument som upprättas under året. Granskningen färdigställs och avslutas efter att nämnden behandlat sina årsbokslut och verksamhetsuppföljningar för 2024.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §
- Strategisk plan 2016–2028
- Riktlinjer för aktiverade styrning (2021-03-09)
- Planeringsdirektiv, budget och investeringar 2024 (2023-06-19)
- Riktlinjer för intern styrning och kontroll (2011-09-26)
- Reglemente för nämnden

1.3.1 Reglemente för gemensam brand- och räddningsnämnd

Enligt brand- och räddningsnämndens reglemente ska nämnden samordna medlemskommunernas resurser inom området skydd mot olyckor.

Nämnden ska verka för att uppfylla de eventuella mål som framgår av det avtal som reglerar nämndens verksamhet. Nämnden har mandat att avgöra vilka av värdkommunens övriga mål som ska gälla för nämnden. I de fall nämnden har anställd personal gäller anställande kommuns personalpolitiska mål. Nämnden ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de riktlinjer som har beslutats av värdkommunen och är av relevans för nämnden. Nämnden kan välja att tillämpa värdkommunens riktlinjer för intern kontroll och nyttja de mallar och anvisningar som värdkommunen upparbetat.

1.3.2 Kommunspecifik styrmodell

Umeå kommun specificerar sin styrmodell i Riktlinjer för aktiverande styrning i Umeå kommun, antaget av kommunfullmäktige 2021-03-09. Riktlinjen ska tillämpas av Umeå kommuns nämnder och helägda bolag.

Riktlinjerna fastslår att verksamheten i nämnder/styrelser ska utgå från tilldelat grunduppdrag. Inom ramen för tilldelat grunduppdrag har nämnder/styrelser möjlighet att utifrån sina specifika förutsättningar och behov fastställa hur verksamhetsstyrning och uppföljning ska utformas. Detta innebär att varje nämnd och styrelse inom grunduppdragets ramar, lagstiftning, övriga direktiv och riktlinjer från kommunfullmäktige har mandat att besluta om mål, uppdrag och aktiviteter för sina egna verksamheter.

Uppföljning av grunduppdraget sker årligen genom att nämnd och styrelse bedömer i vilken omfattning nämnden eller styrelsen verkställt grunduppdraget och rapporterar sagda bedömning till kommunstyrelsen som sammanställer inför hantering i kommunfullmäktige.

Utöver grunduppdraget har nämnder och styrelser att förhålla sig till kommunfullmäktiges inriktningsmål. Inriktningsmål kan destinerats till namngivna nämnder och bolag som:

- särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål
- bedöms ha de reella förutsättningar som krävs för att inriktningsmålet ska uppnås

Nämnder och styrelser har även att förhålla sig till specifika tilläggsuppdrag som kan tilldelas av kommunfullmäktige i samband med fastställande av planeringsdirektiv och budget.

1.3.3 Planeringsprocess och uppföljning

Efter kommunfullmäktiges beslut om samtliga nämnders och styrelsens inriktning under juni månad ska nämnder/styrelser anta verksamhetsplaner och en internbudget inför kommande verksamhetsår. Verksamhetsplaner och nämndbudget ska beskriva hur nämnder avser verkställa:

- Nämndens grunduppdrag och övriga åtaganden enligt kommunfullmäktiges reglemente
- Mål och tilläggsuppdrag ställda till nämnd i beslutade planeringsdirektiv och budget

Nämnden genomför därefter verksamheten i enlighet med upprättad och fastställd verksamhetsplan och nämndbudget.

Nämnder och styrelser verksamhets ska kontinuerligt följas upp. Detta i syfte för att följa måluppfyllelse av verksamheternas kvalitet och utveckling. Uppföljningen ska bland annat ske genom:

- Verksamhetsuppföljning genom månads-, tertial- och årsbokslut
- Uppföljning av internkontroll

1.3.4 Riktlinjer för internkontroll

Kommunens dokument för riktlinjer för intern kontroll som antogs i september 2011, specificerar att kommunens samtliga verksamhetsområden ska tillämpa dessa riktlinjer. I dokumentet framgår att följande moment ska tillämpas av verksamheterna:

Risakanalys

En riskanalys ska göras i syfte att identifiera omständigheter som utgör risk att verksamheterna inte bedrivs enligt lagar och regler samt verksamhetens krav.

Kontrollåtgärder

Vid behov ska åtgärder tas utifrån resultatet av riskanalysen som förhindrar att verksamhetens krav inte uppfylls.

Uppföljning

Verksamheterna ska systematiskt och regelbundet följa upp, bedöma och avrapportera den interna kontrollen.

Dokumentation

Risakanalysen, kontrollåtgärder samt uppföljningen och bedömningen ska dokumenteras.

Rapportering

I samband med inrapportering av bokslut ska nämnderna/styrelserna rapportera till kommunfullmäktige huruvida deras internkontroll har varit tillräcklig.

1.3.5 Inriktningsmål, tilläggsuppdrag och personalpolitiska mål från fullmäktige

Inga inriktningsmål eller tilläggsuppdrag är riktade till brand- och räddningsnämnden för 2024.

Följande personalpolitiska mål för 2024 är tilldelade samtliga nämnder, därmed även brand- och räddningsnämnden:

- Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.
- Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.
- Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.

1.4 Genomförande

Den grundläggande granskningen har genomförts av de förtroendevalda revisorerna tillsammans med sakkunnigt stöd från EY. Granskningen har genomförts genom dialogmöten, bedömning av styr- och uppföljande dokument samt protokollsgranskning.

Protokollsgranskning

De förtroendevalda revisorerna följer styrelse och nämnder löpande, utifrån sina bevakningsansvar för nämnder, genom bland annat protokollsgranskning. Bevakningen rapporteras löpande på revisorernas sammanträden. Protokollsgranskningen dokumenteras på ett av revisorerna överenskommet sätt.

Dokumentstudier

För att få en helhetsbild av styrelsens/nämndens arbete, kompletteras dialogen (enligt nedan) med insamling, genomgång och analys av relevanta styr- och uppföljningsdokument (budget, reglemente, uppdragsplan, verksamhetsuppföljning per T1, T2 och årsbokslut, riskanalys, internkontrollplan etc.).

Dialogmöten

Revisorerna genomför under året dialogmöten med styrelse och nämnders presidier respektive hela styrelsen och nämnder. Frågeställningarna vid dialogerna utgår från de områden som identifierats i revisorernas risk- och väsentlighetsanalys.

Analys, bedömning och rapportering

När verksamhetsåret är slut, sammanställs resultatet och en sammanfattande analys och bedömning görs. Detta sammanställs i en rapport per nämnd. Den slutliga rapporten sammanställs först efter att respektive styrelse/nämnd behandlat sina årsbokslut/verksamhetsuppföljningar för 2024. Detta för att säkerställa att granskningen omfattar hela granskningsåret.

Rapporten utgör ett underlag för revisorernas årliga bedömning av måluppfyllelse samt intern kontroll.

2. Resultat av granskningen

2.1 Styrning och uppföljning av verksamhet

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende nämndens verksamhetsstyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Beslutat om verksamhetsplan där det framgår hur nämnden planerar att verkställa: - Grunduppdrag - Inriktningsmål - Personalpolitiska mål - Ev. tilläggsuppdrag		2023-11-22 § 102 Verksamhetsplanen anger plan för att: • Genomföra nämndens grunduppdrag • Nå personalpolitiska mål • Nå mål i handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor Nämnden har inte tilldelats inriktningsmål eller tilläggsuppdrag från fullmäktige för 2024.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i tertialrapporter		2024-05-22 § 15, tertial 1 Rapporten innehåller i enlighet med styrmodellen en förenklad ekonomi- och personalrapport med uppföljning av personalpolitiska mål men inte grunduppdraget. 2024-09-25 § 26, tertial 2 Nämnden bedömer i tertialrapport 2 att nämndens grunduppdrag i sin helhet till viss grad är uppfyllt för perioden. Rapporten redovisar ingen prognos för året. Nämnden bedömer att arbetet med de tre personalpolitiska målen sker enligt plan och ger en övergripande rapportering av pågående arbete och resultat. I förvaltningens rapportering till nämnden ges en beskrivande uppföljning av målen från verksamhetsplanen, inkluderat målen från handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor. Ingen bedömning eller prognos för måluppfyllelse ges.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i en årsrapport		2025-02-12 § 2
Uppnår/uppfyller: - Grunduppdrag - Inriktningsmål - Personalpolitiska mål - Ev. tilläggsuppdrag		Nämnden bedömer att <i>i viss grad</i> ha uppfyllt sitt grunduppdrag. Arbetet med personalpolitiska målen sker <i>enligt plan</i> .

Bedömning av grunduppdrag, inriktningsmål, personalpolitiska mål och ev. tilläggsuppdrag kan styrkas med relevanta underlag		Nämnden motiverar grunduppdragets uppfyllnad och arbetet med de personalpolitiska målen genom en övergripande beskrivning av verksamheten under året. Därtill har nämnden en separat måluppföljning, där genomförda aktiviteter framgår men inte bedömning av målen.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på avvikelse från grunduppdrag, inriktningsmål, personalpolitiska mål och ev. tilläggsuppdrag		I årsrapporten redogörs att prioriteringar har genomförts i verksamheten för att klara grunduppdraget. Prioriteringarna handlar om hantering av lokaler med anledning av brand och takras samt åtgärder för att klara av bemanningen på stationer med räddningstjänst i beredskap.

 = ingen eller oväsentlig avvikelse, = viss avvikelse, = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.1.1 Övriga iakttagelser

Av nämndens årsrapport framgår en övergripande uppföljning av nämndens verksamhet och en bedömning av om grunduppdraget uppfyllts under året. Beskrivningen anger att nämnden, utifrån det förändrade läget med en nedbrunnen brandstation och ett takras på en vagnhall, har kunnat upprätthålla en fungerande verksamhet. Däremot har den beslutade beredskapen inte kunnat upprätthållas. Prioriteringar har genomförts i verksamheten som gör att nämnden i viss grad uppfyller grunduppdraget. Situationen uppges dock inte vara hållbar över tid och grunduppdraget måste säkerställas inför kommande verksamhetsår.

2.1.2 Bedömning

Vi bedömer att nämnden i huvudsak har säkerställt att verksamheten bedrivits i enlighet med det grunduppdrag och mål som fullmäktige bestämt. Bedömningen baseras på att nämnden har antagit en plan för genomförandet av sitt grunduppdrag och fullmäktiges mål. Nämnden bedömer att den i viss grad har uppfyllt grunduppdraget. Bedömningen styrks genom nämndens egna uppföljning av mål och aktiviteter, som dock inte innehåller en bedömning av måluppfyllelse.

2.2 Styrning och uppföljning av ekonomi

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende nämndens ekonomistyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Upprättat en budget för innevarande år inom tilldelad ram		2023-11-22 § 102
Följt upp ekonomin i tertialrapporter		2024-05-22 § 15, tertial 1 2024-09-25 § 26, tertial 2 Nämnden prognostiserar enligt tertialrapport 2 ett underskott med -2,5 mnkr mot budget för helåret varav 2,1 mnkr avser Umeå kommuns andel.

Följt upp ekonomin i en årsrapport	✓	2025-02-12 § 2
Når måluppfyllelse avseende ekonomi (inkl. budget)	—	Nämnden redovisar ett underskott med 3 mnkr mot budget, varav 2,5 avser Umeå kommun.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på bristande måluppfyllelse avseende ekonomi	✓	2023-09-27 § 93 Beslut om handlingsplan för att nå en ekonomi i balans, handlingsplanen pågick även under 2024. Nämnden har inte fattat några ytterligare beslut för åtgärder under 2024.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.2.1 Övriga iakttagelser

Enligt årsrapporten beror nämndens underskott till stor del på kostnader för brand och takras, 2,7 mnkr av 3 mnkr i underskott mot budget. Handlingsplanen för budget i balans beslutades i september 2023 och bestod av att delvis inte tillsätta vakanta tjänster, minska antal aktiviteter utanför beredskapstid för brandmännen och tillfällig prioriterat om verksamheten till aktiviteter som kan finansieras via externa medel. Nämndens uppföljningsrapporter har visat att kostnaderna för förstörda lokaler blev högre än väntat.

2.2.2 Bedömning

Vi bedömer att nämnden delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Bedömningen baseras på att nämnden har antagit en budget och följt upp ekonomin i enlighet med fullmäktiges styrprinciper. Nämnden redovisar ett underskott mot budget men under året har arbete pågått för en ekonomi i balans.

2.3 Intern kontroll

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende nämndens internkontroll under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Beslutat om internkontrollplan	✓	2023-11-22 § 103
Värderat identifierade risker	✓	Internkontrollplanen innehåller en riskanalys.
Internkontrollplanen tydliggör ➤ vilka risker som ska kontrolleras ➤ kontrollmetod ➤ vem som är ansvarig för kontroll ➤ när i tid kontroll sker	✓	Samtliga punkter framgår i internkontrollplanen.
Följt upp internkontrollplanen	✓	2024-05-22 § 15, tertial 1 2024-09-25 § 26, tertial 2 2025-02-12 § 2, tertial 3

Vidtagit åtgärder vid identifierade brister		Framgår av nämndens uppföljning av internkontrollplan. Vi noterar att eventuella behov av ytterligare åtgärder inte tydligt framgår.

 = ingen eller oväsentlig avvikelse, = viss avvikelse, = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.3.1 Bedömning

Vi bedömer att nämnden arbetar strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Bedömningen baseras på att nämnden har antagit en internkontrollplan med riskanalys och följt upp den, samt att åtgärder har vidtagits utifrån avvikelser.

3. Sammanfattade bedömning

Vår sammanfattande bedömning utifrån vår översiktliga granskning av brand- och räddningsnämnden är att nämnden har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av verksamhet samt en tillräcklig intern kontroll. Vi bedömer att nämnden delvis har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av ekonomi.

Vi grundar vår bedömning på följande:

Revisionsfråga	Bedömning	Motivering
Har nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med det grunduppdrag, mål och eventuella tilläggsuppdrag som fullmäktige bestämt?	Ja	Bedömningen baseras på att nämnden har antagit en plan för genomförandet av sitt grunduppdrag och fullmäktiges mål. Nämnden bedömer att den <i>i viss grad</i> har uppfyllt grunduppdraget och styrker detta med underlag. Bedömningen styrks genom nämndens egna uppföljning av mål och aktiviteter, som dock inte innehåller en bedömning av måluppfyllelse.
Har nämnden säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt?	Delvis	Bedömningen baseras på att nämnden har antagit en budget och har följt upp ekonomin via tertialrapporter samt årsrapport. Nämnden redovisar ett underskott mot budget. Nämnden har fattat beslut om åtgärder för att hantera underskottet.
Arbetar nämnden strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?	Ja	Bedömningen baseras på att nämnden har antagit en internkontrollplan utifrån en riskanalys och följt upp den, samt att åtgärder har vidtagits utifrån avvikelser.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi brand- och räddningsnämnden att:

- Säkerställa en tydlig uppföljning av nämndens mål med bedömning av utfall och prognos för måluppfyllelse
- Säkerställa ändamålsenliga åtgärder för budget i balans

Umeå mars 2025

Lydia Andersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor, EY

Per Ståhlberg
Certifierad kommunal yrkesrevisor, EY